

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маркіна І. А., Лень В. В. Управління витратами з погляду теорії менеджменту. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору*: тези доповіді III Між-нар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 24 бер. 2020 р.). Полтава: РВВ ПДАА, 2020. С. 178–181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2020_4_26
2. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 534 с.
3. Бабяк Н. Д., Крутоус Н. Ю. СVP-аналіз в умовах багатопродуктового виробництва як інструмент операційного контролінгу. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2021. № 1 URL: https://web.archive.org/web/20210717041826id_/https://visnyk.mnau.edu.ua/statti/2021/n109/n109v1r2021babiak.pdf
4. Осадча А. Г., Брик Н. М. СVP-аналіз як ефективний засіб планування і прогнозування діяльності підприємств. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2020. Вип. 1(89). С. 153–167. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18275/1/Ve8914%20%281%29.pdf>

УДК 657.1.012:330.341.1]:330.46:004.9

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В ЕРУ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В. С. Віндіктова, О. О. Разборська

Анотація. У статті розглядаються сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку в контексті викликів цифрової трансформації економіки. Аналізується вплив інноваційних рішень на процес складання та подання фінансової звітності. Особлива увага приділяється можливостям, які відкриваються перед підприємствами завдяки впровадженню новітніх технологій, як-от штучний інтелект, блокчейн та хмарні обчислення. Дослідження також висвітлює виклики, з якими стикаються підприємства в процесі цифрової трансформації бухгалтерського обліку.

Ключові слова: цифрова трансформація, бухгалтерський облік, фінансова звітність, Індустрія 4.0, автоматизація, хмарні технології, великі дані, блокчейн.

Постановка проблеми. У сучасному світі підприємства стикаються з необхідністю обробки величезних обсягів даних, що вимагає використання новітніх технологій для забезпечення точності, швидкості та прозорості фінансової інформації. Цифрові інструменти, як-от Big Data, блокчейн і хмарні технології, дають змогу оптимізувати процеси складання звітності, полегшують прийняття рішень та підвищують фінансову безпеку. Отже, впровадження інноваційних підходів до бухгалтерської звітності стає необхідним кроком для підприємств, які прагнуть бути конкурентоспроможними у глобалізованому економічному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впливу та розвитку цифрових інструментів на бухгалтерську звітність здійснювали Ю. М. Попівняк [1], М. М. Бенько, Г. О. Москалюк [2], С. В. Онешко, Н. П. Хомяк, Н. О. Томілова-Яремчук, Д. Л. Кобець [3], С. Ф. Легенчук, О. М. Денисюк [4] та ін. Проте, незважаючи на значну кількість напрацювань із цього питання, цей напрям досліджень є надзвичайно динамічним, оскільки технології постійно розвиваються, що вимагає продовження їх опрацювання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Традиційні методи ведення обліку та складання фінансової звітності вже не відповідають вимогам сучасного бізнесу, який потребує оперативної, точної та детальної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Це і зумовлює вибір та підтверджує актуальність теми цього дослідження.

Мета статті полягає у вивченні та аналізі впливу цифрових технологій на сучасну бухгалтерську звітність, а також у визначенні нових можливостей та викликів, які виникають внаслідок цієї трансформації.

Виклад основного матеріалу. Цифрова трансформація стала невід'ємним елементом розвитку сучасного суспільства. Загальносвітові тенденції оцифрування не минули й Україну та поширилися у всі сфери життя українців. Четверта промислова революція стала рушійною силою трансформації бізнес-середовища, що включає зміну механізму діяльності та управління підприємством. Концепція «Індустрія 4.0», що лежить в основі цих змін, передбачає створення інтегрованого виробничого середовища, де всі процеси автоматизовані та взаємодіють у реальному часі, мінімізуючи потребу в людському втручанні.

Цифрові інновації не минули бухгалтерський облік, зокрема і фінансову звітність. Автоматизація процесів, забезпечення доступу до даних підприємств у режимі реального часу та посилення кібербезпеки – це лише деякі з аспектів, які революціонізують збір, обробку та аналіз фінансової інформації. Ці трансформації не тільки вдосконалюють управління фінансами підприємств, але й змінюють саму парадигму бухгалтерського обліку. Завдяки впровадженню сучасних технологій складання фінансової звітності стає більш ефективним та надійним. Достовірна та прозора звітність є фундаментом для сталого розвитку економіки.

Ю. М. Попівняк наголошує, що перетворення фінансової звітності під впливом цифрових технологій зачіпає всі етапи – від створення такої звітності до подання і оброблення її показників. Причому звітність в епоху цифрових трансформацій – інтерактивна, розумна та формується в режимі реального часу. Вона повинна бути повністю автоматизованою, зрозумілою для користувачів, прозорою та сприяти оперативному виявленню і ліквідації проблем, що виникають на підприємстві [1].

Натомість М. М. Бенько та Г. О. Москалюк розглядають бухгалтерську й управлінську звітність як інформаційний драйвер розвитку підприємства, призначений для зовнішніх і внутрішніх користувачів [2].

Стрімкий розвиток інформаційних технологій створює безліч нових підходів до обробки обліково-аналітичної інформації, зокрема до формування та аналізу фінансової звітності. Варто зазначити, що кожному етапу формування звітності притаманний певний цифровий інструмент і технологія (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники впливу цифровізації на фінансову звітність

Етап циклу формування фінансової звітності	Цифрові інструменти та технології	Переваги
<i>Збір первинних даних для подальшого формування звітності</i>	– використання автоматичних інструментів для швидкого та точного заповнення облікових даних; – системи для зберігання та обробки даних	– швидке та точне заповнення даних, зменшення кількості помилок; – централізоване зберігання даних, забезпечення цілісності та доступності інформації
<i>Процес обробки первинної інформації</i>	– забезпечення внутрішнього комунікаційного середовища за допомогою локальної мережі; – забезпечення взаємодії з клієнтами за допомогою вебпорталів та інших онлайн-інструментів; – використання сучасних інструментів для збору, аналізу та візуалізації даних	– швидкий обмін інформацією між співробітниками; – покращення взаємодії з клієнтами та постачальниками
<i>Формування показників звітності</i>	– введення нових показників для обліку цифрових активів; – технологія блокчейн	– розширення спектра показників для більш повного відображення діяльності підприємства; – забезпечення прозорості та безпеки обліку цифрових активів
<i>Формування фінансової звітності</i>	– інтеграція програмних рішень для автоматизації процесу складання звітів; – розробка індивідуального програмного рішення для генерації звітів	– автоматизація процесу складання звітів, зменшення часу та витрат; – можливість адаптації звітів до специфічних потреб підприємства; – підвищення рівня захисту інформації
<i>Фінансова звітність у якості вихідної інформації</i>	– електронний документообіг звітності з використанням цифрового підпису для забезпечення автентичності та цілісності даних; – прозоре оприлюднення фінансової інформації для всіх зацікавлених сторін; – створення єдиного документа, що містить фінансову, нефінансову та іншу суттєву інформацію про діяльність підприємства; – хмарні сервіси для забезпечення доступності та безпеки даних	– підвищення прозорості та довіри до компанії; – покращення комунікації з інвесторами, кредитором та іншими зацікавленими сторонами; – забезпечення безпечного зберігання та доступу до фінансової інформації
<i>Використання інформації звітності</i>	– хмарні рішення; – мобільні програми; – AR (доповнена реальність); – AI (штучний інтелект)	– можливість аналізу даних в режимі реального часу; – створення інтерактивних дашбордів та візуалізацій; – автоматизація процесів прийняття рішень на основі даних

Цифрова трансформація перетворює бухгалтерську та управлінську звітність на потужний інструмент для прийняття стратегічних рішень. Інтеграція нових технологій дає змогу створювати інтерактивні, персоніфіковані та всеосяжні звіти. Кожна з цих технологій спрямована на підвищення точності, швидкості та прозорості облікових і аналітичних процесів, а також на створення інтегрованих інформаційних систем, що дають змогу компаніям зберігати, аналізувати та використовувати великі обсяги даних для досягнення стратегічних цілей.

1. Хмарні технології (англ. cloudtechnologies) – технології, покликані надавати комп’ютерні ресурси (обчислювальні потужності, сховище даних, програмне забезпечення) як онлайн-сервіс через інтернет. Процеси формування фінансової звітності виходять на новий рівень завдяки хмарним технологіям. Використання хмарних технологій передбачає використання однієї з трьох моделей (рис. 1).

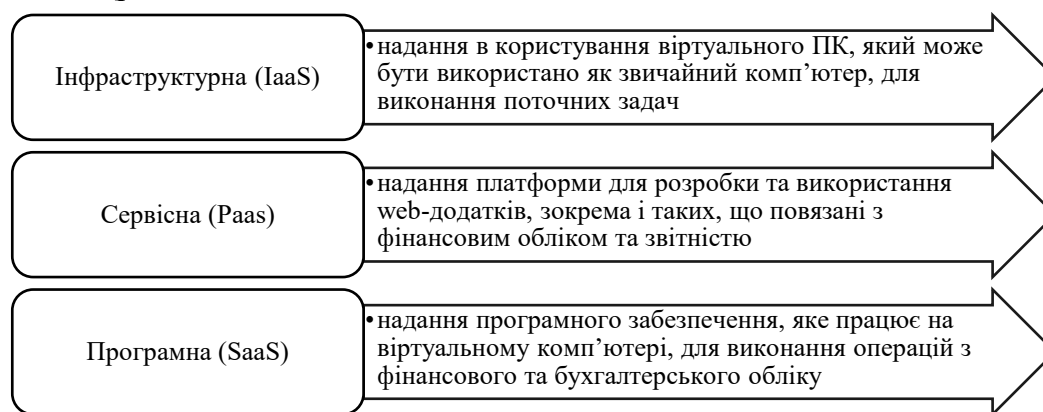

Рис. 1. Моделі хмарних технологій [3]

Моделі хмарних технологій забезпечують гнучкий підхід до автоматизації процесів формування фінансової звітності, надаючи нові можливості для підвищення ефективності та точності.

2. Великі дані (англ. Big Data) – це складна система, яка включає в себе великі обсяги даних у різних форматах, а також інструменти та методи їх збору, обробки та інтерпретації. Для удосконалення методичних аспектів бухгалтерського обліку важливе значення також має можливість обробки та аналізу Big Data в режимі реального часу, що дає змогу посилити релевантність облікової інформації та зменшити кількість економічних подій, які впливають на облікові показники «після дати балансу» [4].

Основна перевага використання технологій Big Data та інструментів для їх обробки полягає у здатності отримувати більш детальну та аналітично цінну інформацію для прийняття рішень. Завдяки виявленню прихованих кореляцій та трендів підприємства можуть оптимізувати операційну діяльність, прогнозувати ринкові тенденції та персоналізувати взаємодію з клієнтами, т забезпечуючи конкурентну перевагу та стійкий розвиток.

3. Блокчейн (англ. Blockchain) – це розподілений реєстр даних, у якому зберігається інформація про кожну транзакцію, здійснену в закритій одноранговій системі користувачів. Інформація зберігається у вигляді послідовності блоків, що містять записи про транзакції. Підробити їх неможливо, адже кожен новий запис підтверджує вже наявні ланцюги даних. Для зміни певних даних потрібно змінювати інформацію в усіх інших блоках. Завдяки тому, що система розподілена, актуальна інформація про записи та їх зміни зберігається в усіх учасників та оновлюється автоматично під час внесення змін. У системі блокчейн не існує нікого, хто може спотворити інформацію та умовно «розірвати ланцюг», оскільки остаточна версія інформації є у всіх учасників системи [5, с. 89].

Технологія блокчейн забезпечує можливість зберігання даних у безпечній системі, до якої мають доступ аудитори та контрагенти. Завдяки її застосуванню підвищується прозорість фінансової інформації, що допомагає запобігти шахрайству. Впровадження блокчейну в облікові процеси сприяє збору, систематизації та структуруванню інформаційних потоків, а також забезпечує швидкий доступ до даних. Це дає змогу зменшити час між отриманням інформації та її обробкою, мінімізуючи ризик помилок у фінансовому обліку та прийнятті рішень. Технологія

також інтегрує різні рівні обліку в єдину базу даних, автоматизує формування звітів і сприяє ефективному контролю процесів.

4. XBRL (eXtensibleBusinessReportingMarkupLanguage) – це спеціальна мова для створення фінансових звітів у цифровому вигляді на основі стандарту XBRL, який є відкритим стандартом обміну діловою інформацією. Цей стандарт використовується у багатьох країнах для подання звітів до державних органів та публікації на сайтах компаній. XBRL спрощує обмін фінансовою інформацією між компаніями, інвесторами та регуляторами. Уніфікований електронний формат InlineXBRL дає змогу:

- оперативно та автоматично формувати звіти, у тому числі консолідований звіт;
- підвищити якість інформації, що надається;
- здійснювати доступний пошук звітної інформації у мережі Інтернет;
- обробляти та аналізувати показники звітності;
- зниження витрат на обробку та аналіз показників звітності;
- зниження технічних та рахункових помилок у звітності [2, с. 93].

Впровадження XBRL є невід’ємною частиною процесу глобалізації та цифрової трансформації бізнесу. Його ключова перевага полягає у забезпеченні єдиного стандартизованого формату, зрозумілого для зацікавлених користувачів різних країн.

На сучасному етапі розвитку підприємництва в Україні, крім глобальних стандартів, як-от XBRL, значну роль в автоматизації обліку та фінансової звітності відіграють вітчизняні розробки систем електронного документообігу. Серед найбільш поширених рішень можна виділити FossLook, Вчасно ЕДО, програмне забезпечення від Prozorro та М.Е.Дос. Автоматизація процесів введення даних мінімізує ризик людського фактору та забезпечує високу точність інформації, що відображається в облікових реєстрах. Це підвищує достовірність фінансової звітності.

Перехід у цифрову еру ставить перед підприємствами високі вимоги до захисту інформації. Зростання кіберзагроз вимагає впровадження комплексних систем безпеки, які забезпечували б цілісність, конфіденційність і доступність даних. Серед ключових елементів таких систем можна виділити системи виявлення та запобігання вторгненням (IDS / IPS) та системи запобігання витоку конфіденційної інформації (DLP).

IDS / IPS – це активні засоби захисту мережі, призначені для виявлення та блокування спроб несанкціонованого доступу до інформаційних систем. Вони працюють шляхом аналізу мережевого трафіка на предмет ознак атак: як сканування портів, спроби підбору паролів, експлуатація вразливостей програмного забезпечення. DLP-системи призначені для захисту конфіденційної інформації від несанкціонованого розголошення. Вони виявляють та блокують спроби передачі конфіденційних даних за межі організації різними каналами: електронною поштою, миттєвими повідомленнями, USB-носіями тощо.

Нові інформаційні технології в обліку та формуванні фінансової звітності, з одного боку, забезпечують високу якість робіт, а з іншого – створюють безліч загроз, що призводять до непередбачуваних і навіть катастрофічних наслідків для підприємства. До таких загроз належать проникнення сторонніх осіб у бази облікових і фінансових даних, поширення комп’ютерних вірусів, помилкове введення фінансових даних, помилки в процесі проєктування та впровадження економічних систем та ін. [3].

Цифрова трансформація часто стикається з фінансовими бар’єрами, особливо для малих та середніх підприємств. Висока вартість впровадження нових технологій, включно з обладнанням, програмним забезпеченням та навчанням персоналу, може стати серйозною перешкодою для їх розвитку. Швидкий розвиток цифрових технологій висуває нові вимоги до фахівців бухгалтерського обліку. Поєднання знань з обліку та цифрових технологій є ключовим для успішної трансформації підприємств, а дефіцит таких спеціалістів гальмує цей процес.

Висновки. Цифрова трансформація стала невід’ємним складником сучасного бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Цифрові інновації радикально змінюють підхід до збору, обробки та аналізу даних. Вони підвищують точність, прозорість і швидкість процесів, що сприяє більшій ефективності та релевантності бухгалтерського обліку. Впровадження таких технологій дає змогу підприємствам покращувати прийняття стратегічних рішень, знижувати ризики помилок і шахрайства, а також інтегрувати управлінську та фінансову інформацію в єдину

систему. Однак успіх цих трансформацій у національній та глобальній економіках залежить від подолання фінансових бар'єрів, доступу до технологій і наявності кваліфікованих кадрів.

Annotation. The article examines modern trends in accounting caused by the development of digital technologies. The influence of innovative solutions on the process of drawing up and submitting financial statements is analyzed. Special attention is paid to the opportunities that open to enterprises due to the implementation of the latest technologies, such as artificial intelligence, blockchain and cloud computing. The study also highlights the challenges faced by enterprises in the process of digital transformation of accounting.

Keywords: digital transformation, accounting, financial reporting, Industry 4.0, automation, cloud technologies, big data, blockchain.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Попівняк Ю. М. Перетворення методу бухгалтерського обліку в епоху розвитку цифрових технологій. *Інтернаука*. 2020. № 8. С. 43–52. URL: <http://surl.li/lffxsl>
2. Бенько М. М., Москалюк Г. О. Бухгалтерська та управлінська звітність в умовах глобалізації та цифровізації: інновації та проблеми. Publishing House «UKRLOGOS Group», 2022. С. 86–102. URL: <https://publishing.logos-science.com/index.php/books/article/view/145/143>
3. Розвиток цифрових інструментів бухгалтерської (фінансової) звітності та її роль у забезпеченні фінансової безпеки економічного суб'єкта / С. В. Онешко., Н. П. Хомяк., Н. О. Томілова-Яремчук, Д. Л. Кобець. *Академічні Візії*. 2022. № 10–11. С. 29–37. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/66/57>
4. Легенчук С. Ф., Денисюк О. М. Перспективи та проблеми розвитку обліку в умовах використання Big Data. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2022. Вип. 3(53). URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8140/3.%20%D0%9B%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*: Міжнародний науковий журнал. 2019. Вип. 1–2. С. 83–96. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36331/1/%D0%A1%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

УДК 005.922.3:303.425-028.51

НЕОБХІДНІСТЬ І НАУКОВА ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ АНОНІМНОСТІ ПІД ЧАС АНКЕТУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ

М. Р. Говоруха, Г. В. Середа

Анотація. У статті обґрунтовано об'єктивну необхідність використання анонімності під час заповнення опитувань у воєнний час, виділено основні фактори спотворення відповідей під час заповнення неанонімних опитувань. Авторами доведено небезпеку виникнення ефекту «соціальної бажаності» на прикладах попередніх наукових досліджень. Було досліджено наявні платформи збору даних на безпечність і наявність шифрування даних. Подальші дослідження в обраній темі можуть розширити знання про причини занепокоєння респондентів під час заповнення опитувань, а в перспективі – допоможуть створити систему, що забезпечить надходження повної та правдивої інформації від респондентів.

Ключові слова: анонімність, ефект «соціальної бажаності», захист інформації.

Актуальність. Збереження анонімності під час анкетування у воєнний час набуває особливої ваги через вразливість громадян та суспільства загалом. В умовах воєнних дій, коли інформаційна безпека є критично важливою, учасники опитувань можуть побоюватися репресій або переслідувань за свої відповіді, що потенційно впливає на щирість наданих даних. Анонімність у таких опитуваннях допомагає зберегти безпеку респондентів, забезпечуючи достовірність зібраної інформації, що має вирішальне значення для соціологічних та політичних досліджень у кризовий період. Під час конфліктів або окупації збереження конфіденційності відповідей дає змогу уникнути ризиків, пов'язаних з ідентифікацією респондентів, захистити їх від можливого переслідування з боку влади чи окупаційних сил.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями щодо перевірки ефективності застосування анонімності та дослідженнями прав на анонімність займалися численні закордонні та вітчизняні вчені: Бенджамін Сондерс, Дженні Кіцінгер, Селія Кіцінгер, Дарія Маріц, Юрій Ходанич. Проте досліджень, що класифікують фактори, які спричиняють заповнення опитувань неправдивими відповідями, не існує.